

LLOYD-ATELIER - NETERSEL

GRATIS DIGITALE NIEUWSBRIEF VAN LLOYD-ATELIER - NETERSEL

EERSTE JAARGANG, NUMMER: 2, APRIL-2019

In dit nummer onder andere:

- * Enige vertraging in de opbouw van het Lloyd-Atelier te Netersel.
- * Een nieuwe lente een nieuwe naam!
- * De ondergang van het ss Langkoeas op 2 januari 1942.
- * Ontwikkelingen bij KRL-Erfgoedcentrum.
- * Tweemaal 'Lloyd Rapide'.

Nederlands Indië/Indonesië onlosmakelijk met onze Lloyd verbonden!

NAVIGARE NECESSE EST

Dit gratis, digitale magazine is bestemd voor relaties van het Lloyd-Atelier te Netersel.
Inschrijven en uitschrijven s.v.p. via e-mailadres: Lloydexpo19@gmail.com

COLOFON:

'LLOYD - ATELIER' - NETERSEL

Eindredactie: Ed van Lierde
Tekstcorrectie:
Josje van Lierde-OlivierUitgever:
Ed van Lierde - Netersel
Telefoon: 0497 - 840999
E-mail: Lloydexpo19@gmail.com**KATA PENGANTAR**

Geen enkel mens zit te wachten op grote veranderingen, zeker niet op mogelijk minder leuke gevolgen daarvan. Door ontwikkelingen waarvan we, al dan niet terecht denken, dat die onvermijdelijk zijn, zien we mensen, waaraan we gewend zijn, vervangen en vervangers (voor menigeen wildvreemden) hun plaats innemen. Nieuw bloed is doorgaans goed voor de verdere ontwikkeling vaneen organisatie, maar dat is niet iets dat bij voorbaat al voor de hand ligt.

Met bovenstaande inleiding wil ik uiteraard een directe link leggen naar mijn aftreden als bestuursvoorzitter van de Stichting Koninklijke Rotterdamse Lloyd Museum, sinds 1 januari 2018 ook 'Koninklijke Rotterdamse Lloyd Erfgoed Centrum' genoemd. Vóór mijn aftreden, vanwege dreigende grotere gezondheidsproblemen, heb ik uiteraard geworsteld met de vraag hoe ik een punt achter mijn voorzitterschap zou moeten zetten; de stichting opheffen óf bestuursleden zoeken die het stokje zouden kunnen overnemen. Het zal u niet zijn ontgaan dat ik eind 2016 al, als 'Lloydman in hart en nieren', voor de laatste optie heb gekozen. Sinds die tijd is er een aantal pogingen gedaan om dat te bewerkstelligen. Eind december 2018 was het dan eindelijk zo ver en sinds mijn aftreden, is er veel water door de Maas gestroomd. Is het afscheidnemen van een zelfopgerichte stichting al een fikse ingreep, het oppakken van het stokje door het nieuwe bestuur blijkt eveneens een niet geringe uitdaging.

Ik ga ervan uit dat het nieuwe bestuur de trouwe aangemonsterden, die de stichting jarenlang hebben gesteund, goed van de ontwikkelingen op de hoogte zal houden. Als er aanleiding is deze ontwikkelingen (positieve én minder positieve) in dit digitale magazine toe te lichten, zal ik dat, omwille van de transparantie, zeker gaan doen.

Ed van Lierde

NETERSEL EEN NIEUWE LENTE EEN NIEUWE NAAM !

De lente sluit (hopelijk) een hectische periode af van afscheidnemen van belangrijke personen en van de stichting die ik in 2006 heb opgericht. De diverse verhuizingen en het moeizame proces van 'het stokje overgeven' zorgden voor een fikse portie stress. De nieuwe lente luidt nu de opbouwperiode in van de nieuwe expositie te Netersel, maar tegelijkertijd ook van het maken van een nieuw magazine. Het is u niet ontgaan dat de expositie aanvankelijk de naam 'Galerie' meekreeg. Omdat het begrip 'Galerie' ook inhoudt dat er op locatie spullen verkocht worden, leek het mij een beter idee de naam te hanteren die al aan de tentoonstellings-/werkruimte is gegeven, namelijk: **Atelier**. Een 'Atelier' is meer een studio waarin spullen te zien zijn (Lloyd-erfgoed), maar waar ook gewerkt wordt, in ons geval aan Rotterdamse Lloyd films, scheepsmodellen en soms ook restauratie van Lloyd-erfgoed.

Enige vertraging bij opbouw van het Lloyd-Atelier

Alles is momenteel gericht op eind april, ik ben druk bezig het Slammat-monument voor het jaarlijkse bezoek van familieleden van Slammat-slachtoffers gereed te maken. Februari/maart is bovendien de ultieme tijd voor nieuwe aanplanting en aanleg van een verhard bospad naar het Slammat-monument dat nog op haar nieuwe plek moet komen (zie foto op de volgende pagina). Die werkzaamheden buiten zijn essentieel, maar tegelijkertijd tijdrovend en zijn de reden waarom nog niet aan het opknappen van de binnenruimten (tentoonstellingsruimte) is begonnen. Een aanstaande medische ingreep vraagt overigens minimaal twee weken rust, vandaar!

Wat gaan we in Netersel exposeren?

In Netersel wordt **geen** museum opgezet, "maar wat dan wel?" zal ongetwijfeld de vraag zijn. Zoals eerder aangegeven, wil ik ook met het Netersel-Atelier meewerken aan het uit de vergetelheid houden van onze Lloyd, een doelstelling die ik sinds de oprichting van het KRL-Museum al heb nagestreefd. Gezien de beperkingen die het nieuwe stichtingsbestuur zichzelf oplegt, is er nu in het Netersel-Atelier meer ruimte gekomen voor een breder spectrum van mijn Lloyd-collectie (méér dus dan alleen de Tweede Wereldoorlog). In de toekomst kan dan mogelijk ook sprake blijven van het aan musea en andere instellingen in bruikleengeven van mijn collectie-items.

Met mijn atelier wil ik graag terug naar de relaxte beginperiode die ik met het 'mini-museum' te Oudehorne heb mogen beleven, de plek waar oud Lloyd-collega's, passagiers en andere geïnteresseerden, op afspraak langskwamen om Rotterdamsche Lloyd-erfgoed op te snuiven en nostalgisch over toen te kunnen bomen. Deze wens verklaart ook de ogenschijnlijke tegenstrijdigheid die men kon opmerken toen mijn aftreden als bestuursvoorzitter

gevolgd werd door mijn aantreden als atelierhouder. Ik laat de ontwikkeling van de galerie graag 'gedoceed' bepalen door de dingen die op mij af zullen komen. Niet per definitie **alles** wat dan op mijn pad komt, zal ik zoals voorheen gaan oppakken!

Vanaf wanneer kunt u een afspraak maken?

Vanwege een medische ingreep in de tweede helft van april moet ik het (fysiek) even rustiger aan doen. In mei komen enkele oud Lloyd-collega's in Netersel helpen bij het opknappen van de beschikbare ruimten die tezamen de Lloyd-galerie gaan vormen. In het vorige nummer schreef ik in dit verband nog over bezoekafspraken vanaf mei, vanwege de opgelopen vertragingen lijkt het een betere oplossing om potentiële bezoekers te verwijzen naar informatie daarover in het volgende nummer van dit magazine. Mocht u toevallig in de buurt zijn, bent u in het Brabantse overigens ook al van harte welkom, s.v.p. vooraf graag wel een telefoontje of e-mail.

Van rechts naar links: de Lloyd-Galerie, de KRL-vlag, Lloyd-WTK, Arie de Waardt en Ed van Lierde.

HET KRL-ERFGOEDCENTRUM

Het nieuwe bestuur van de Stichting Koninklijke Rotterdamsche Lloyd Erfgoed Centrum is alweer bijna een kwartaal 'in charge'. Het ligt dan ook voor de hand dat alle ogen gericht zijn op de ontwikkelingen: wat blijft bij het oude wat wordt aangepast wat is de nieuwe koers? Het is niet vreemd te noemen dat ik regelmatig word gemaild en gebeld over wat er precies gaat veranderen en welke koers het nieuwe bestuur gaat

varen. Zoals u weet heb ik, voor de communicatie met onze achterban, toentertijd juist de museumwebsite, het Lloyd-Kompas en de Facebookpagina opgezet. Het nieuwe bestuur heeft deze communicatiemiddelen uiteraard ook ter beschikking, voor alle duidelijkheid ben ik niet meer degene die museumwebsite, Lloyd-Kompas en Facebookpagina van inhoud en lay out voorziet! Informatie over de ontwikkelingen moet logischerwijs van het nieuwe bestuur komen.

Liefst drie jaar heeft het geduurd totdat het stokje aan een nieuw bestuur kon worden overgegeven, zoals u weet is dat nu gebeurd. Op verzoek van het nieuwe bestuur heb ik, in de tweede helft van februari de nieuwe Lloyd-Kompas toch nog gemaakt, maar omdat het nieuwe bestuur uiteraard tijd nodig heeft een nieuwe weg te vinden en de organisatie wil terugbrengen naar een situatie die voor hen behapbaar is, heeft die Lloyd-Kompas nog een maand op zich laten wachten. Ik ben dan ook blij dat de eerste Lloyd-Kompas met het 'voorwoord' van het nieuwe bestuur eind maart is verschenen. Naast duidelijkheid in bepaalde zaken, roept het bestuur overigens ook nog vragen op. Zo geeft men bijvoorbeeld in het Lloyd-Kompas (voorwoord) aan dat men zich veel meer tot de basislocatie, gaat richten, namelijk op het Lloydkwartier en het Rotterdams havengebied en dat dus enkele activiteiten van de stichting kunnen worden afgebouwd. Een van de gevolgen daarvan is dat er, na het Bogor-project, **geen** Indonesië-projecten meer worden opgestart. Omdat de Koninklijke Rotterdamsche Lloyd en haar voorgangers onlosmakelijk met Nederlands Indië/Indonesië verbonden zijn, heb ik het bestuur uiteraard aangegeven hier behoorlijke moeite mee te hebben.

Om niet alleen kritiek te leveren, maar ook oplossingen aan te dragen, heb ik aangeboden het Bogor-project (waarvoor ik al 1/3e van de benodigde fondsen heb geworven), te willen redden door dit project, onder voorwaarden, af te maken. Ik lees nu in de Lloyd-Kompas dat ik uitvoerend projectleider van het Bogor-project ben, terwijl ikzelf nog **geen** goedkeuring van mijn voorstel (onder voorwaarden) binnen heb gekregen. Ik ga er maar vanuit dat men teveel aan het hoofd heeft en dat ik die goedkeuring (in feite de opdracht dus) nog krijg!

Het ss LANGKOEAS

Vlak na de Tweede Wereldoorlog verscheen in het personeelsblad van de Koninklijke Rotterdamsche Lloyd: 'ONS NIEUWS' een serie artikelen met de naam: 'De tol welke onze maatschappij aan de oorlog ter zee betaalde'. Door in elke volgende uitgave van dit digitale magazine aandacht te besteden aan een van die artikelen willen wij de slachtoffers eren die voor hun en onze vrijheid de hoogst mogelijke prijs hebben moeten betalen. De tekst en bijbehorende foto's zullen wij telkens integraal plaatsen en zomogelijk aanvullen met andere relevanten afbeeldingen.

de menselijkheid, welke in een oorlog zelfs van een vijand redelijkerwijs mag worden verwacht, zou deze ramp niet zoveel slachtoffers hebben behoeven te kosten. Nu heeft door nodeloos bruto geweld van de zijde van de vijand bij deze ramp bijna de gehele bemanning het leven verloren. Slechts drie opvarenden, de vijfde machinist, een Javaanse en een Chinese schepeling, hebben de ramp overleefd.

Het s.s. LANGKOEAS was het vroegere Duitse

De tol welke de Maatschappij aan de oorlog ter zee betaalde

VI

Verlag van de ondergang van het s.s. „Langkoeas” in de Java-Zee nabij het eiland Bawean, op 2 Januari 1942

Kort na de oorlogsverklaring aan Japan onderging de bemanning van een Nederlands koopvaardijsschip na een treffen met een Japanse onderzeeër een lot, dat kenmerkend zou blijken voor de wijze van oorlogvoeren van de Japanners. Deze overtrof die van de Duitsers nog in wreedheid.

De Japanners hebben daarna nog verschillende daden van onmenselijke wreedheid bedreven, maar de ramp van de LANGKOEAS, op 2 Januari 1942, had nog geen precedent en er moet op Java, toen het geval daar bekend werd, onder de zeevarenden wel grote verontwaardiging hebben bestaan over zoveel onmenselijkheid.

Het lot, dat dit schip en zijn bemanning heeft getroffen, is wel bijzonder tragisch. Indien het vijandelijk optreden ten opzichte van de bemanning meer in overeenstemming was geweest met

s.s. STASSFURT. In 1940 was het schip in de Nederlands-Indische wateren en bij het uitbreken van de oorlog tussen Nederland en Duitsland werd het door de Nederlands-Indische regering in beslag genomen en door de toen in Batavia gevestigde Rotterdamsche Lloyd in opdracht van de regering onder de naam LANGKOEAS in beheer genomen en in de vaart gebracht.

Op Nieuwjaarsdag 1942 is het schip van Batavia vertrokken met als eerste aanloophaven Soerabaja. De volgende dag, des avonds ten ongeveer tien uren, toen het schip in de Java-Zee ter hoogte van het eiland Bawean voer, werd het door een onderzeeër zonder voorafgaande waarschuwing getorpedeerd. De torpedo trof het schip ter hoogte van de machinekamer, waarbij allen, die in de machinekamer op wacht waren, onmiddellijk moeten zijn gedood. Het schip begon direct slagzij over stuurboord te maken. De bemanning verliet het schip in de boten, waarbij één boot door onbekende oor-

zaak schuin in het water terecht kwam; een aantal inzittenden geraakte te water en verdronk daarbij. Het is niet komen vast te staan welke van de opvarenden op deze wijze het leven verloren.

De onderzeeër kwam naderbij, maar in plaats van reddingspogingen aan te wenden, werd van korte afstand mitrailleurvuur geopend op de drenkelingen en op de inzittenden der andere boten, waarbij wederom slachtoffers vielen.

De drie geredden hebben het leven te danken aan de omstandigheid, dat zij over boord sprongen en zich achter een boot verscholen, waarbij zij zich aan de lijflijnen vasthielden om zich boven water te houden. De commandant van de onderzeeër dreef zijn onmenselijk optreden zover, dat hij trachtte de ronddrijvende boten te rammen en de drenkelingen, die aan boord van zijn schip waren geklommen in de hoop op die manier gered te worden, in zee terugdreef.

Het s.s. LANGKOEAS, dat nog drijvende gebleven was, werd ten slotte door de onderzeeër met kanonvuur tot zinken gebracht.

Bij het aanbreken van de dag werden door de drie overlevenden geen schipbreukelingen meer gezien. Na twee dagen rondgezwakt te hebben in een boot, die zij hadden weten te bemachtigen, bereikten zij het eiland Bawean. De Marine-autoriteiten te Soerabaja werden gewaarschuwd, maar pogingen tot opsporing van de vermisten hadden geen resultaat. Het moet dus helaas wel als vaststaand aangenomen worden, dat dezen zijn omgekomen. De oorlog eiste bij deze scheepsramp wel een zeer zware tol.

Het eiland Bawean in de Java-zee

De aanvaller; een U-boot

Het stoomschip Langkoeas - 1942

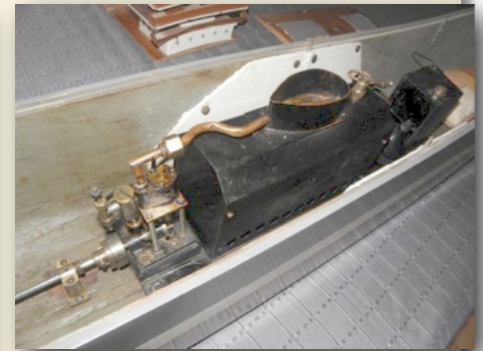
1. Schenking model ss Siantar uit Oost-Souburg

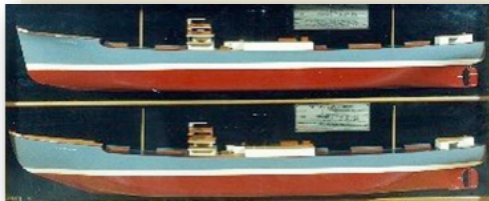
Het model, hier nog vóór 2015 in Oost-Souburg.

Harry Kentin (rechts) draagt in mei 2015, samen met vriend Ben, de schenking het KRL-Museum te Oudehorne binnen.

De, nog werkende, stoommachine van het scheepsmodel.

Werfmodellen van ss Siantar en ms Modjokerto.

Het, licht gerestaureerde, model op onze Rotterdamse expositie - Foto Jaap Lucas.

In 2015 schonk oud Lloyd-Werktuigkundige, Harry Kentin uit het Zeeuwse Oost-Souburg het scheepsmodel van de ss Siantar van de Rotterdamsche Lloyd aan het KRL-Museum. Het varende model kan nog steeds varen met een ingebouwde (ook nog werkende) stoommachine. De schenking was onder de voorwaarde dat het scheepsmodel onderdeel van de collectie van het KRL-Museum zou blijven.

Het scheepsmodel dat ooit het 'speeltje' van de kinderen Ruys was, is in de jaren zestig door de familie Ruys geschonken aan Arie Nieuwdorp, Kapitein van de sleepboot/tender van de Koninklijke Rotterdamsche Lloyd. Via neef, Arie Kentin is het prachtige werfmodel in bezit van Harry Kentin gekomen.

Omdat het nieuwe stichtingsbestuur van het Koninklijke Rotterdamsche Lloyd Erfgoedcentrum haar focus op andere zaken gaat leggen dan het instandhouden of uitbreiden van de collectie, is Harry Kentin onlangs gevraagd uit twee mogelijke opties te kiezen, namelijk:

1. Het ss Siantar teruggeven aan de schenker.
2. De Siantar onderbrengen in de 'Ed van Lierde-collectie (onder conforme voorwaarden).

Het is mij uiteraard een groot genoegen dat Harry voor optie-2 heeft gekozen.

Harry! nogmaals hartelijk dank voor dit 'geprolongeerde' geschenk!

2. Aankoop Marktplaats soms interessante Lloyd-verrassingen!

Het aangekochte olieverf schilderij.

Exact dezelfde situatie, maar dan als luchtfoto!

In januari werd op Marktplaats een niet alledaags olieverfschilderij te koop aangeboden dat ik, hoewel het geen master piece is, niet online kon laten staan. Het laat een vertrouwde situatie zien die we in de Mega-fotogalerij van het KRL-Erfgoedcentrum op een luchtfoto terug kunnen zien (zie foto rechts) en waarbij een aantal prachtige Lloydschepen gezusterlijk aan de Lloydkade liggen afgemeerd. Op het schilderij staan het ms Indrapoera en daarachter het ms Willem Ruys pontificaal te zien. Op de voorgrond een fiks rokende stoom-havensleper van sleepdienst 'Piet Smit', het zou mogelijk de Siberië kunnen zijn.

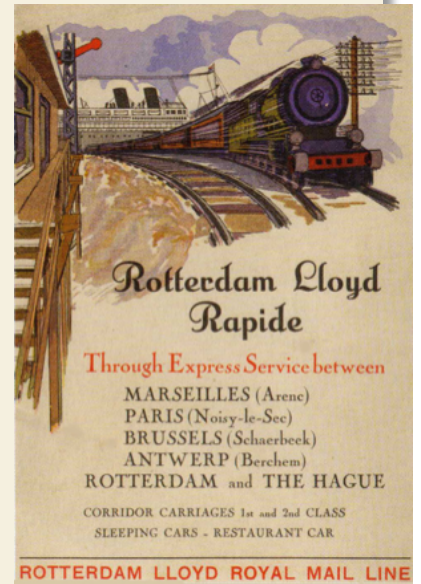
2 x LLOYD-RAPIDE

1. De boottrein van Den Haag, via Brussel en Parijs naar Marseille

De mailschepen van de Rotterdamsche Lloyd met bestemming Nederlandsch-Indië deden vanaf 1926 in het Middellandse Zee gebied ook de plaatsen Genua en Marseille aan. Vanaf beide havenplaatsen had de Lloyd een eigen boottrein "De Lloydrapide" aan haar zeereizen gekoppeld. Deze trein reed van Den Haag over Rotterdam, Antwerpen en Brussel via Parijs naar Marseille. Dit had tot voordeel dat de reis aanzienlijk (met een week) werd verkort, bovendien werd hierdoor de, vooral 's winters onaangename Golf van Biscaje, gemeden. Overigens was de treinreis optioneel, men kon dus op het schip ook vanaf en naar Rotterdam reizen. Voorheen was het ook wel mogelijk om voor de trein te kiezen, maar omdat het met de faciliteiten van de bestaande spoorwegen droevig was gesteld, werd voor een eigen dienstregeling met deze boottreinen gekozen. Deze treinen waren enorm luxe ingericht, vergelijkbaar met de luxe die men op de mailboten kon aantreffen, ook waren de diners in de wagonrestaurants van een prima kwaliteit.

De mailschepen van de Rotterdamsche Lloyd met bestemming Nederlandsch-Indië deden vanaf 1926 in het Middellandse Zee gebied ook de plaatsen Genua en Marseille aan. Vanaf beide havenplaatsen had de Lloyd een eigen boottrein "De Lloydrapide" aan haar zeereizen gekoppeld. Deze trein reed van Den Haag over Rotterdam, Antwerpen en Brussel via Parijs naar Marseille. Dit had tot voordeel dat de reis aanzienlijk (met een week) werd verkort, bovendien werd hierdoor de, vooral 's winters onaangename Golf van Biscaje, gemeden. Overigens was de treinreis optioneel, men kon dus op het schip ook vanaf en naar Rotterdam reizen. Voorheen was het ook wel mogelijk om voor de trein te kiezen, maar omdat het met de faciliteiten van de bestaande spoorwegen droevig was gesteld, werd voor een eigen dienstregeling met deze boottreinen gekozen. Deze treinen waren enorm luxe ingericht, vergelijkbaar met de luxe die men op de mailboten kon aantreffen, ook waren de diners in de wagonrestaurants van een prima kwaliteit.

2. De Koninklijke Rotterdamsche Lloyd sloep: 'Lloyd-Rapide'

Op 27 juni 1965 vond een Koopvaardij-sloepen-zeilwedstrijd op het Marsdiep te Den Helder plaats. De bemanning bestond uit 3e Stuurman, Maarten van Veen en Stuurmansleerlingen: Navigator Ed van Lierde, bemanningsleden Piet Schuil en Kees Amsterdam. Zij (wij) behaalden de bronzen medaille!

Grondlegger Willem Ruys J.D. Zn. met zijn vlag en eerste zeilschip, het barkschip: 'Cornelis Wernard Eduard' - 1839

